

Tiivistelmä Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnosta, joka koskee komission tiedonantoa Euroopan parlamentille, Euroopan neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Eurooppalainen strategia internetin parantamiseksi lasten näkökulmasta

(Tämän lausunnon lyhentämättömät englannin-, ranskan- ja saksankieliset versiot löytyvät Euroopan tietosuojavaltuutetun verkkosivustolta <http://www.edps.europa.eu>)

(2012/C 336/08)

I. Johdanto

I.1 Tietosuojavaltuutetun kuuleminen

1. Komissio julkaisi 2. toukokuuta 2012 tiedonantonsa ”Eurooppalainen strategia internetin parantamiseksi lasten näkökulmasta”⁽¹⁾ (jäljempänä ’tiedonanto’).

2. Tietosuojavaltuutetulle annettiin jo ennen tiedonannon hyväksymistä mahdollisuus esittää epävirallisia huomautuksiaan. Tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että joitakin hänen esittämistään epävirallisista huomautuksista on otettu huomioon tiedonannossa. Koska aihe on erityisen tärkeä, tietosuojavaltuutettu esittää kuitenkin vielä omasta aloitteestaan tämän lausunnon.

I.2 Tiedonannon tavoitteet ja taustaa

3. Tiedonannon tavoitteena on laatia strategia lasten suojelun tehostamiseksi internetissä. Tiedonanto perustuu lasten oikeuksia koskevaan EU:n toimintasuunnitelmaan⁽²⁾, Euroopan digitaalistrategiaan⁽³⁾ ja lasten suojelusta digitaalimaailmassa annettuihin neuvoston päätelmiin⁽⁴⁾.

4. Tiedonanto keskittyy neljään pilariin:

- 1) lapsille suunnatun laadukkaan verkkosisällön edistäminen,
- 2) tietoisuuden ja valtaistamisen lisääminen,
- 3) lapsille turvallisen verkkoympäristön luominen, ja
- 4) lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston torjunta.

5. Tiedonannossa hahmotellaan toimenpiteitä alan toimijoiden, jäsenvaltioiden ja komission toteutettavaksi. Siinä käsitellään muun muassa vanhempien suorittamaa valvontaa, yksityisyysasetuksia, ikäluokituksia, ilmiantokeinoja, vihjelinjoja sekä alan toimijoiden, vihjelinjojen ja lainvalvontaviranomaisten välistä yhteistyötä.

I.3 Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnon tavoitteet ja kattavuus

6. Tietosuojavaltuutettu tukee aloitteita, joiden tarkoituksena on tehostaa lasten suojelua internetissä ja kehittää tapoja torjua lasten hyväksikäyttöä verkkoympäristössä⁽⁵⁾. Kahdessa aiemmassa lausunnossaan tietosuojavaltuutettu on korostanut, kuinka tärkeää on varmistaa lasten suojelu ja turvallisuus verkkoympäristössä tietosuojan näkökulmasta⁽⁶⁾. Hän on tyytyväinen, että tämä seikka on tunnustettu tiedonannossa.

7. Lapset toimivat yhä enemmän verkkoympäristössä, jonka jatkuva kehitys aiheuttaa uusia tietosuojaan ja yksityisyyteen liittyviä riskejä. Niitä käsitellään tiedonannon kappaleessa 1.2.3. Riskejä ovat muun muassa

⁽¹⁾ KOM(2012) 196 lopullinen.

⁽²⁾ Lasten oikeuksia koskeva EU:n toimintasuunnitelma, KOM(2011) 60 lopullinen.

⁽³⁾ Euroopan digitaalistrategia, KOM(2010) 245 lopullinen.

⁽⁴⁾ Brysselissä 28. ja 29. marraskuuta 2011 pidetyn koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluasioiden neuvoston kokouksen päätelmät lasten suojelusta digitaalimaailmassa.

⁽⁵⁾ On tehty muitakin kansainvälisiä aloitteita, kuten lasten oikeuksia koskeva Euroopan neuvoston strategia (2012–2015), COM(2011) 171 lopullinen, 15. helmikuuta 2012.

⁽⁶⁾ Ks. Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksestä internetiä ja muita viestintäteknologioita käytävien lasten suojelua koskevan monivuotisen yhteisön ohjelman perustamisesta, EUVL C 2, 7.1.2009, s. 2, ja Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja puitepäätöksen 2004/68/YOS kumoamisesta, EUVL C 323, 30.11.2010, s. 6.

lasten henkilötietojen väärinkäyttö, henkilökohtaisen profiilin tahallinen levittäminen verkkoyhteisöpalveluissa, sijainninpaikannuspalvelujen kasvava käyttö sekä lasten suora altistuminen mainonnalle ja vakavalle rikollisuudelle, kuten lasten hyväksikäytölle. Näitä riskejä on torjuttava asianmukaisesti kohderyhmän erityispiirteet ja haavoittuvuus huomioon ottaen.

8. Tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että tiedonannossa käsitellyt toimenpiteet noudattavat voimassa olevaa tietosuojasäännöstä (mm. direktiiviä 95/46/EY ja sähköisen viestinnän tietosuojadirektiiviä 2002/58/EY⁽¹⁾), sähköisestä kaupankäynnistä annettua direktiiviä 2000/31/EY⁽²⁾ ja EU:n perusoikeuskirjaa ja että siinä otetaan huomioon myös ehdotettu uusi tietosuojalainsäädäntö⁽³⁾. Tietosuojavaltuutettu korostaa, että kaikkien tiedonannon johdosta toteutettavien toimenpiteiden on oltava tämän lainsäädännön mukaisia.

9. Lausunnossa korostetaan niitä tietoturva-asioita, joihin tiedonannossa esitetyillä toimenpiteillä puututaan ja joita kaikkien asianomaisten tahojen, joille tiedonanto on osoitettu, eli komission jäsenvaltioiden ja alan toimijoiden, on käsiteltävä asianmukaisesti. Luvussa II esitetään keinot, joilla voidaan edistää lasten suojelua ja turvallisuutta internetissä tietoturvan näkökulmasta. Luvussa III kuvataan joitakin tietoturva-asioita, joihin on puututtava, jotta toimenpiteet lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja riiston torjumiseksi internetissä voitaisiin toteuttaa. Kyse on etenkin ilmiantokeinoista sekä alan toimijoiden, lainvalvontaviranomaisten ja vihjelinjojen yhteistyöstä.

IV. Päätelmät

49. Euroopan tietosuojavaltuutettu kannattaa tiedonannossa esitettyjä aloitteita, joilla internetistä tehdään lapsille turvallisempi, ja toimenpiteitä lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja riiston torjumiseksi. Hän on tyytyväinen etenkin siihen, että tietoturvan tunnustetaan olevan tärkeä asia lasten suojelemisessa internetissä ja heidän valmiuksiensa kehittämisessä, jotta he voivat hyötyä internetin tarjoamista mahdollisuuksista turvallisesti.

50. Tietosuojavaltuutettu painottaa, että alan toimijoiden, jäsenvaltioiden ja komission olisi otettava tietosuojavaatimukset asianmukaisesti huomioon toteuttaessaan toimenpiteitä lasten turvallisuuden parantamiseksi internetissä.

- Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että ne tarjoavat koulutuskampanjoissaan ja -materiaalissaan tietoa tietosuojariskeistä sekä siitä, kuinka lapset ja vanhemmat voivat välttyä näiltä riskeiltä. Tietosuojaviranomaisten, jäsenvaltioiden ja alan toimijoiden yhteistyötä olisi kehitettävä, jotta lasten ja vanhempien tietämys internetin käytön turvallisuusnäkökohdista kasvaisi.
- Alan toimijoiden olisi varmistettava, että ne käsittelevät lasten henkilötietoja lain edellyttämällä tavalla ja hankkivat siihen aina tarvittaessa vanhempien suostumuksen. Niiden olisi otettava käyttöön lapsille tarkoitetut oletusarvoiset yksityisyysasetukset, jotka tarjoavat oletusasetuksia paremmat suojakeinot. Alan toimijoiden olisi myös otettava käyttöön asianmukaiset varoitusk mekanismit, jotka ilmoittavat, kun lapsi yrittää muuttaa oletusarvoisia yksityisyysasetuksia, ja varmistavat, että vanhempi vahvistaa muutoksen tarvittaessa. Niiden olisi kehitettävä asianmukaisia käyttäjän iän varmistamisen keinoja, jotka eivät ole ristiriidassa tietosuojan kanssa.
- Alan toimijoiden olisi lisäksi pohdittava, kuinka lapsille suunnattua tietoa voitaisiin luokitella, jotta sitä olisi helpompi ymmärtää, ja kuinka heille tiedotettaisiin oletusasetusten muuttamisen mahdollisista riskeistä.
- Tietosuojavaltuutettu muistuttaa, ettei alaikäisille lapsille pitäisi suunnata suoraa eikä käyttöhistoriaperusteista mainontaa. Komission olisi hänen mielestään kannustettava vahvemmin alan toimijoita kehittämään tietoturvan takaavia EU:n itsesääntelytoimenpiteitä, joilla edistetään lapsille tarkoitettua sähköisen

⁽¹⁾ Henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12 päivänä heinäkuuta 2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37.

⁽²⁾ Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8 päivänä kesäkuuta 2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY, EYVL L 178, 17.7.2000, s. 1.

⁽³⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuojasetus), KOM(2012) 11 lopullinen.

mainonnan hyviä käytäntöjä. Käytäntöjen olisi noudatettava tarkkaan tietoturvalainsäädäntöä. Tietosuojavaltuutettu kehottaa komissiota myös harkitsemaan uutta EU:n lainsäädäntöä sen varmistamiseksi, että lasten oikeus yksityisyyteen ja tietosuojaan otetaan asianmukaisesti huomioon mainonnassa.

51. Tiedonannossa kuvataan lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja riiston torjumista koskevia aloitteita ja useita niihin liittyviä tietosuojakysymyksiä, joita kaikkien sidosryhmien on pohdittava omilla toimialoillaan.

- Ilmiantokeinot ovat tietosuojan näkökulmasta hyvin arkaluonteisia, joten niiden käytön on perustuttava asianmukaiseen oikeusperustaan. Tietosuojavaltuutettu suosittelee, että tiedonannon kappaleessa 2.2.3 tarkastellusta lapsille tarkoitetun EU:n laajuisen ilmiantokeinon käyttöönotosta säädettäisiin laissa. Hänen mukaansa olisi selkeästi määriteltävä, mitä tarkoittaa sellainen "haitallinen sisältö ja toiminta", josta voidaan ilmoittaa tulevan lapsille tarkoitetun EU:n laajuisen ilmiantokeinon avulla.
- Tietosuojavaltuutettu kehottaa alan toimijoita kehittämään vakiomuotoisia ilmiantokaavakkeita, joilla minimoidaan henkilötietojen käsittely täysin välttämättömpään.
- Ilmiannon tekeminen vihjelinjojen kautta voitaisiin määritellä paremmin. Tällä alalla tietosuoja vahvistaisivat Euroopan käytäntösäännöt, jotka käsittävät yleiset ilmiantomenettelyt ja tietosuojatakeet myös henkilötietojen rajat ylittävissä vaihdossa.
- Tietosuojaviranomaisten olisi käytävä rakentavaa vuoropuhelua alan toimijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa, jotta saadaan kehitettyä korkeatasoisen tietosuojan varmistavia ilmiantokeinoja.
- Alan toimijoiden ja lainvalvontaviranomaisten välisen yhteistyön, joka koskee internetissä julkaistun lasten hyväksikäyttöön liittyvän materiaalin ilmiantoa ja poistamista, on perustuttava aina asianmukaiseen oikeusperustaan. Yhteistyöjärjestelyt on määriteltävä selkeämmin. Sama koskee alan toimijoiden ja tulevan Euroopan verkkorikostorjuntakeskuksen välistä yhteistyötä.
- Tietosuojavaltuutetun mielestä on pyrittävä löytämään oikea tasapaino laittoman sisällön torjunnan oikeutetun tavoitteen ja torjunnan keinojen asianmukaisuuden välillä. Hän muistuttaa, että kaiken tiettyissä tapauksissa tarpeellisen tietoliikenneverkkojen valvonnan olisi oltava lainvalvontaviranomaisten tehtävä.

Tehty Brysselissä 17 päivänä heinäkuuta 2012.

Giovanni BUTTARELLI
Euroopan apulaistietosuojavaltuutettu
